

*Даценко Г.В., к.е.н., доцент
кафедри обліку та оподаткування,
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ*
*Майстер Л.А., к.е.н., доцент
кафедри обліку та оподаткування
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ*

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

ACCOUNTING AND CONTROL OF MEDICINAL PRODUCTS AND DRUGS IN HEALTH INSTITUTIONS

Анотація. Головною інформацією статті розглянуто основну нормативно-правову базу та обґрунтування теоретичних положень та розробка методичних рекомендацій щодо удосконалення основних засад здійснення обліку і контролю лікарських засобів та наркотичних речовин в закладах охорони здоров'я.

Ключові слова: лікарські засоби, наркотичні речовини, медичні препарати, заклади охорони здоров'я, облік медикаментів в відділеннях.

Abstract. The main information of the article deals with the main legal framework and substantiation of theoretical provisions and development of methodological recommendations for improving the basic principles of accounting and control of medicines and narcotic substances in healthcare institutions.

Keywords: medicines, narcotics, medicines, health care facilities, medical records in wards.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення особливої актуальності набувають питання організації обліку медикаментів і лікарських засобів в закладах охорони здоров'я. Негативні тенденції в розвитку економічних процесів, які направлені на послаблення соціально-політичних процесів в значній мірі відображаються на фізичному здоров'ї громадян. Як результат, спостерігається погіршення стану здоров'я, що набуває досить загрозливих тенденцій.

Метою статті є обґрунтування теоретичних положень та розробка методичних рекомендацій для удосконалення основних засад здійснення обліку і контролю лікарських засобів та наркотичних речовин в закладах охорони здоров'я. Завданнями для досягнення поставленої мети є:

- дослідження економічної сутності лікарських засобів та наркотичних речовин як об'єкту обліку та контролю в закладах охорони здоров'я;
- здійснити характеристику виду діяльності та організаційно-економічну характеристику установи;
- здійснити оцінку інформаційного забезпечення системи організації обліку лікарських засобів та наркотичних речовин в закладах охорони здоров'я;
- дослідити методику фінансового обліку лікарських засобів та наркотичних речовин в закладах охорони здоров'я;
- сформулювати пропозиції щодо удосконалення обліку та контролю

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичною основою дослідження та зроблених у статті висновків стали низка відомих вчених, таких як П.Й. Атамас, Ф.Ф. Бутинець, Р.Т. Джога, Т.В. Канєва, Г.Г. Кірейцев, В.І. Лемішовський, В. В. Сопко, Н.М. Ткаченко та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день негативною рисою сучасного функціонування суб'єктів охорони здоров'я є нестача фінансування з усіма наслідками, які з цього випливають: дефіцитом медикаментів, недостатньо високою якістю діагностики та лікування захворювань тощо.

Лікарські засоби – будь-які речовини або комбінації речовин (одного або декількох активних фармацевтичних інгредієнтів та допоміжних речовин), що мають властивості та призначені для лікування або профілактики захворювань у людей, чи будь-які речовини або комбінації речовин, які можуть бути призначені для профілактики чи запобігання вагітності, відновлення, корекції чи зміни фізіологічних функцій у людини шляхом здійснення фармакологічної, імунологічної або метаболічної дії або для встановлення медичного діагнозу.

Однією з недосконалостей, притаманною галузі охорони здоров'я є відсутність статистичних показників щодо рівня забезпеченості медикаментами громадян для належного надання ними медичних послуг населенню. Попри те що система бухгалтерського обліку має у своєму арсеналі можливості формування таких показників і інструменти їх зведення за галуззю, статистика така не ведеться. Це негативно позначається на рівні інформованості про потребу в медикаментах закладами охорони здоров'я.

Основні джерела фінансування придбання комунальними неприбутковими закладами лікарських засобів зображені на рис. 1.

Рис. 1 Джерела фінансування придбання комунальними неприбутковими закладами лікарських засобів

Не дивлячись на деякі позитивні тенденції фінансового забезпечення окремих програм в галузі охорони здоров'я, найбільшою проблемністю характеризується забезпечення лікувальних закладів лікарськими і перев'язувальними засобами. Ці групи цінностей належать до складу запасів бюджетних установ. Дорошенко О.О. справедливо стверджує, що від методологічних та методичних аспектів обліку запасів бюджетних установ залежить порядок формування окремих витрат установи, а також порядок відображення даних у звітності [1, с.50].

Особливістю галузі охорони здоров'я в цьому контексті є той факт, що саме лікарські засоби та наркотичні речовини відіграють виключно й важливу роль у виконанні медичними закладами їх функціонального призначення – лікування хворих. Важливою рисою медикаментів є той факт, що окремі їх види мають значну вартість, а також належать до груп, котрі вимагають особливих умов збереження та витрачання.

Забезпечення системи організації обліку лікарських засобів та наркотичних речовин в закладах охорони здоров'я являє собою сукупність вхідних даних, систему бази даних, їх обробку і одержання вихідної інформації.

Наступною особливістю розвитку закладів охорони здоров'я, яка має вплив на організацію бухгалтерського обліку, в тому числі обліку лікарських засобів та наркотичних речовин є той факт, що в останні роки відбулися не лише галузеві структурні зрушення, а й розвинулися такі явища як платні послуги, фінансова діяльність бюджетних і комунальних медичних закладів тощо. Це, в свою чергу, вказує на появу нових об'єктів обліку та ускладнення організації їх облікового відображення.

В загальному, основними впливовими та діючими чинниками, які позначаються на організації обліку в галузі охорони здоров'я в цілому, лікарських засобів та наркотичних речовин зокрема, є:

- зміна джерел та підходів до фінансового забезпечення діяльності (тобто вимагає застосувати метод нарахування та відокремлення обліку медикаментів в розрізі придбаних за рахунок загального й спеціального фондів);
- зміна категорійного апарату у зв'язку з прийняттям бюджетного кодексу і НП(С)БО ДС (потребує розвитку теоретичних засад обліку);
- розвиток платних медичних послуг (що вимагає обліку якісних параметрів);
- міжнародна інтеграція галузі (ініціює використання міжнародних стандартів якості та розробку ефективної системи розрахунків з іноземними пацієнтами);
- розширення видів та обсягів медичних послуг (активізує використання комп'ютеризації обліку).

Методичні рекомендації з ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я №635 від 09.09.2014 р. визначають загальний механізм формування в обліку інформації про лікарські засоби та медичні вироби у матеріальній і грошовій формі.

Відповідно до положень Методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів в закладах охорони здоров'я №635 [3] облік руху медикаментів та лікарських засобів здійснюється за наступною схемою на рис. 2.

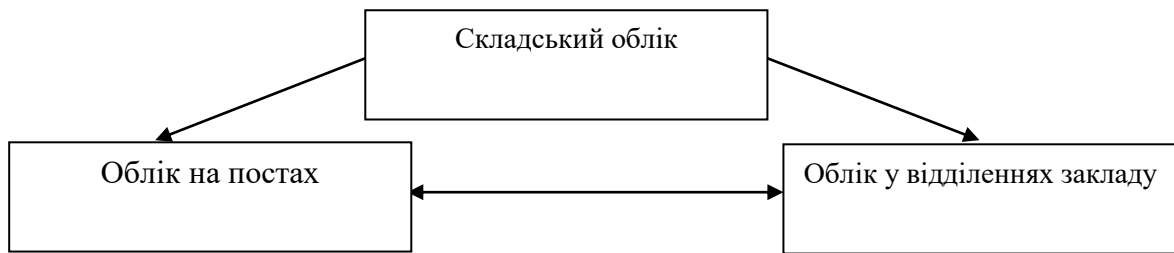

Рис. 2 Схема облікового відображення лікарських засобів в закладах охорони здоров'я

Головною складовою облікового відображення руху лікарських засобів комунальними неприбутковими організаціями, є складський облік. Багато закладів охорони здоров'я, як правило, мають склад лікарських засобів.

З метою організації складського (внутрішнього) та бухгалтерського обліку керівник закладу охорони здоров'я розпорядчим документом визначає Порядок приймання, зберігання, відпуску (переміщення), списання використаних лікарських засобів з урахуванням особливостей господарської діяльності закладу охорони здоров'я.

Завідує таким складом матеріально відповідальна особа - провізор або головна медична сестра закладу, які призначаються наказом керівника закладу охорони здоров'я. З посадовими особами, які відповідають за збереження цих запасів, укладається письмовий договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність. Зазначені особи здійснюють прийняття медикаментів та подальшу їх видачу у відділення.

Складський облік має забезпечувати своєчасне та достовірне відображення операцій з надходження, переміщення та вибуття медикаментів.

Враховуючи всю складність фінансування придбання та руху лікарських засобів, специфіку діяльності комунальних неприбуткових закладів, особливо актуально постає питання веденню обліку лікарських засобів.

Методика ведення обліку лікарських засобів у закладах охорони здоров'я визначає порядок формування в обліку інформації про лікарські засоби та медичні вироби у матеріальній і грошовій формі як запасів та поширюється на бюджетні заклади – комунальні не прибуткові організації, установи, організації та підприємства незалежно від форм власності [3].

Заклади охорони здоров'я мають право самостійно обирати метод списання, однак для одного і того ж виду лікарських засобів, що мають однакове призначення та однакові умови використання, не можуть застосовуватися різні методи списання.

Списані лікарські засоби та медичні вироби з терміном придатності, що минув, підлягають вилученню з обігу відповідно до Порядку встановлення заборони та поновлення обігу лікарських засобів на території України. Медикаменти це один з головних запасів в закладах охорони здоров'я, так як без них вони не зможу виконувати свою основну функцію – надання лікувальних послуг громадянам для покращення їхнього здоров'я. Надходження лікувальних засобів у установи охорони здоров'я супроводжується прийомом їх в аптеку чи склад установи, в спеціально обладнаному приміщенні. Звідти вони можуть відпускатися до відділень лікарні через матеріально відповідальних осіб відділень (маніпуляційних кабінетів) за накладними (вимогами), які мають бути затверджені з боку керівника медичної установи. У зв'язку з цим, гостро постає необхідність удосконалення нормативно-правової бази, яка регламентує облік лікарських засобів в закладах охорони здоров'я, а також розширення списку лікарських засобів, що підлягають предметно-кількісному обліку, який посилить

контроль за їх використанням та збереженням у лікувальних установах.

Висновки. Важливою сферою державного регулювання є контроль за використанням лікарських засобів та наркотичних речовин в закладах охорони здоров'я і потребує відповідного організаційного та законодавчого вдосконалення. Надходження лікувальних засобів у установи охорони здоров'я супроводжується прийомом їх в аптеку чи склад установи, в спеціально обладнаному приміщенні. Від того як ефективно буде здійснюватися облік та контроль за використанням лікарських засобів та наркотичних речовин залежить і подальше виконання закладами охорони здоров'я їх функції та досягнення поставленої мети їхньої діяльності.

Список використаних джерел

1. Дорошенко О.О. Запаси бюджетних установ: порівняльний аналіз облікової практики та Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі. *Незалежний аудитор*. 2012. 2 № IV. С.50-54.
2. Затверджено методичні рекомендації з бухгалтерського обліку ліків в закладах охорони здоров'я. *Дебет-Кредит*. 18.09.2014 р.
URL: <https://news.dtki.ua/ua/accounting/individual-transactions/30687>.
3. Методичні рекомендації ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів в закладах охорони здоров'я. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 9 вересня 2014 року № 635. *Баланс-Бюджет*. 2014. № 40 (504)
URL: <http://www.medsprava.com.ua/regulations/2340/2592/2593/413948>.
4. Матросова В.О. Проблеми фінансування бюджетних організацій на основі кошторис. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2013. №2. С.92-95

*Кваша Дарья Юрьевна, преподаватель кафедры
управления информационными ресурсами
факультета инновационной подготовки
института управленческих кадров
Академии управления при Президенте Республики Беларусь,
г. Минск, Республика Беларусь*

ОСОБЕННОСТИ И ФУНКЦИИ ВАЛЮТНЫХ РЫНКОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ

FEATURES AND FUNCTIONS OF CURRENCY MARKETS UNDER CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATION

Аннотация. Интеграция экономического сообщества подразумевает создание и развитие новых методов и подходов анализа его качественного преобразования в целом. Понимание и анализ финансовых рынков являются необходимыми элементами развития мировой экономики и мирового сообщества, позволяющий эффективно находить решения экономических и социальных проблем в рамках актуальных экономико–математических методов исследования, современных моделей и показателей анализа эффективности отдельных элементов.